

PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMIDAGI O'QUVCHILARNI KASBGA
TAYYORLASHNING PEDOGOGIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.

Muqimova Dilbarxon Xusanboyevna

Farg'ona Davlat Universiteti
akademik litseyi matematika fani o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15401506>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston professional ta'lim tizimidagi o'quvchilarni kasbga tayyorlashning pedagogik jihatlari tahlil qilinadi. Mavjud islohotlar, zamonaviy yondashuvlar, xorijiy tajribalar va milliy modelning o'ziga xos jihatlari o'rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda pedagogik yondashuvlarning ahamiyati, dual ta'lim modeli, raqamli texnologiyalar va malakali ustozlar faoliyati asosiy omillar sifatida ajratiladi. Muammo va takliflar tizimli tarzda bayon qilinib, istiqbolli yechimlar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: Professional ta'lim, kasbga tayyorlash, pedagogik yondashuv, dual ta'lim, innovatsion metodlar, kompetensiyaviy yondashuv, o'quvchi motivatsiyasi, raqamli texnologiyalar, amaliy ta'lim, malaka oshirish.

Abstract. This article analyzes the pedagogical aspects of preparing students for careers within the vocational education system in Uzbekistan. It examines ongoing reforms, modern educational approaches, international experiences, and the development of a national model.

The findings indicate that improving pedagogical methods, integrating dual education systems, implementing digital tools, and enhancing teacher qualifications are crucial for increasing student readiness for the labor market. The article presents a structured discussion of challenges and offers practical solutions for sustainable progress.

Keywords: Vocational education, career preparation, pedagogical approach, dual education, innovative methods, competency-based learning, student motivation, digital technologies, practical training, teacher development.

Аннотация. В данной статье рассматриваются педагогические аспекты подготовки учащихся к профессиональной деятельности в системе профессионального образования Узбекистана. Анализируются текущие реформы, современные подходы к обучению, международный опыт и особенности формирования национальной модели.

Результаты исследования показывают, что ключевыми факторами повышения профессиональной готовности учащихся являются усовершенствование педагогических подходов, внедрение дуального образования, использование цифровых технологий и повышение квалификации преподавателей. В статье систематизированы проблемы и представлены перспективные пути их решения.

Ключевые слова: Профессиональное образование, подготовка к профессии, педагогический подход, дуальное обучение, инновационные методы, компетентностный подход, мотивация учащихся, цифровые технологии, практическое обучение, повышение квалификации.

Kirish. Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda har bir davlatning taraqqiyoti, birinchi navbatda, uning ta'lim tizimi va ushbu tizim orqali

tayyorlanayotgan mutaxassislarining kasbiy salohiyatiga bog'liq. O'zbekiston Respublikasi ham ta'lim sohasida keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirmoqda. Ayniqsa, professional ta'lim tizimini isloh qilish va zamon talablariga mos, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash dolzarb masalaga aylanmoqda. Professional ta'lim tizimi orqali o'quvchilarni kasbga yo'naltirish va ularni tayyorlashning pedagogik jihatlarini takomillashtirish esa ta'lim mazmuni va sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada aynan shu masalaning dolzarbligi, hozirgi ta'lim siyosati doirasida ko'rilayotgan chora-tadbirlar va ularni amalga oshirishda pedagogik yondashuvlarning roli yoritib beriladi.

Adabiyotlar sharhi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-sentabrdagi "Professional ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4436-sonli qarori professional ta'lim sohasida tub burilish yasadi. Bu qaror asosida kasb-hunar maktablari, texnikumlar va kollejlarda faoliyati qayta ko'rib chiqildi. Xalqaro tajribalar, xususan Germaniya, Janubiy Koreya va Finlyandiya kabi mamlakatlarning dual ta'lim tizimlari asosida O'zbekistonda ham amaliyotga yaqin, ishlab chiqarish bilan integratsiyalashgan modelga o'tish bosqichma-bosqich amalga oshirilmoqda. Pedagogik adabiyotlarda (A.Qodirov, M.Nazarov, T.Sobirov) professional ta'limda kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, STEAM yondashuvi, innovatsion metodlar (klasterli ta'lim, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim) keng qo'llanilishi lozimligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarda nafaqat nazariy bilim, balki mustaqil fikrlash, muammo yechish va mehnat bozoriga tayyorlik darajalarini oshirish muhim deb qaraladi.

Metodologiya. Maqolani yozishda ilmiy-tahliliy va taqqoslama metodlardan foydalanildi.

O'zbekistonning professional ta'lim tizimida joriy qilinayotgan pedagogik yondashuvlar o'rganildi, mavjud qonunchilik hujjatlari, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, Xalq ta'limi va Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Shuningdek, Germaniya va Janubiy Koreya kabi ilg'or tajribaga ega davlatlarning professional ta'lim tizimlari bilan qiyosiy tahlil olib borildi. Mahalliy kollejlarda va texnikumlarda faoliyat yuritayotgan pedagoglar bilan suhbatlar o'tkazildi va ularning tajribalari umumlashtirildi.

Natijalar. O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston professional ta'lim tizimida so'nggi yillarda ijobiy o'zgarishlar yuz bermoqda. Jumladan, 2020–2024 yillarda 200 dan ortiq kasb-hunar maktablari yangidan tashkil etildi yoki qayta rekonstruksiya qilindi. Yangi o'quv dasturlari ishlab chiqilib, ularda mehnat bozori talablariga mos yangi yo'nalishlar ochildi (masalan, sun'iy intellekt, mehatronika, agrotexnologiya, IT xizmatlari). Biroq, o'quvchilarning kasbga tayyorlik darajasini oshirishda faqat infrastrukturaviy o'zgarishlar yetarli emas. Eng asosiy omil bu — o'quvchilarni kasbga yo'naltirish, ularni mustaqil faoliyatga tayyorlashda pedagogik yondashuvlarning takomillashtirilgan modelini ishlab chiqishdir.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ko'pchilik professional ta'lim muassasalarida darslar hanz an'anaviy metodlar asosida olib borilmoqda, o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega emaslar. Shuningdek, pedagoglarning o'zlari ham zamonaviy kasb standartlari, raqamli texnologiyalar va interaktiv metodikalar bilan yetarlicha ishlash malakasiga ega emaslar.

Munozara. Yuqoridagi natijalar asosida quyidagi muammolar va ularning yechimlari aniqlanmoqda. Birinchidan, o'quvchilarda kasbga bo'lgan qiziqishni shakllantirish uchun maktabgacha va umumiy o'rta ta'lim bosqichlarida kasbiy yo'naltirish ishlari tizimli amalga oshirilishi zarur. Bu orqali o'quvchilar kasblar bilan erta tanishadi, o'z moyilliklari va qobiliyatlariga mos yo'nalishni tanlay oladi. Ikkinchidan, pedagog kadrlar malakasini oshirish bo'yicha muntazam seminar-treninglar tashkil etilishi, xorijiy tajriba asosida pedagoglar tayyorlovining milliy modeli ishlab chiqilishi kerak. Uchinchidan, ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasida mustahkam hamkorlik mexanizmlari yo'lga qo'yilishi, dual ta'lim modeli asosida ishlab chiqarish jarayonida qatnashish imkoniyatlari kengaytirilishi lozim.

To'rtinchidan, ta'lim jarayonida raqamli platformalar, virtual laboratoriyalar, simulyatsion dasturlar keng qo'llanilishi, bu esa o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini masofadan turib ham rivojlantirish imkonini beradi. Beshinchidan, baholash tizimi faqat nazariy bilimlarga emas, balki o'quvchining kasbiy kompetensiyalariga asoslangan holatda takomillashtirilishi lozim.

Xulosa. Professional ta'lim tizimida o'quvchilarni kasbga tayyorlashning pedagogik jihatlarini takomillashtirish masalasi hozirgi bosqichda O'zbekiston ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Bu borada amalga oshirilayotgan islohotlar o'z samarasini berayotgani barobarida, hali dolzarb muammolar mavjud. Ularni hal etish uchun kompleks yondashuv, pedagogik innovatsiyalar, xalqaro tajriba va zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirgan holda amaliyotga joriy etish lozim. Pedagogik jihatdan puxta o'ylangan, kompetensiyaga yo'naltirilgan, innovatsion yondashuvlarga asoslangan professional ta'lim tizimi orqali O'zbekiston kelajagi uchun raqobatbardosh, mustaqil fikrlovchi va innovatsion salohiyatga ega yosh kadrlar tayyorlash mumkin bo'ladi.

REFERENCES

1. Умарова У.У. (2020). Роль современных интерактивных методов в изучении темы «Множества и операции над ними», Вестник науки и образования. **94**:16, часть 2, С. 21-24.
2. Mardanova F.Ya., Rasulov T.H. (2020). Advantages and disadvantages of the method of working in small group in teaching higher mathematics. *Academy*, **55**:4, pp. 65-68.
3. Расулов Х.Р., Джўракулова Ф.М. (2021). Баъзи динамик системаларнинг сонли ечимлари ҳақида. *Scientific progress*, 2:1, С. 455-462.
4. Boboeva M.N., Rasulov T.H. (2020). The method of using problematic equation in teaching theory of matrix to students. *Academy*, **55**:4, pp. 68-71.
5. Бахронов Б.И. (2021). Функциянинг узлуксизлиги ва текис узлуксизлиги мавзусини ўқитишга доир баъзи методик тавсиялар. *Scientific progress*. 2:1, 1355- 1363 б.
6. Ahmadaliyeva G. H. et al. YARIMO'TKAZGICH MODDALAR VA ULARNING XARAKTERISTIKALARI //Евразийский журнал академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 91-93.
7. Abdusubxon o'g'li U. S. REASONS AND SPECIFIC ADVANTAGES OF TEACHING PHYSICS IN MEDICAL INSTITUTES //American Journal of Philological Sciences. – 2024. – Т. 4. – №. 12. – С. 26-31.

8. Yusubjanovna A. M. BIRINCHI TIBBIY YORDAMNING AHAMIYATI VA UNI BAJARISHNING UMUMIY QOIDAIARI //PRINCIPAL ISSUES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND MODERN EDUCATION. – 2023. – T. 2. – №. 1.
9. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. YURAK ISHEMIK KASALLIKLARI VA ULARNI OLDINI OLIHNING ZAMONAVIY USULLARI //PRINCIPAL ISSUES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND MODERN EDUCATION. – 2023. – T. 2. – №. 6.
10. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. BUYRAK TOSH KASALLIKLARINI HOSIL BO'LIHIDA GIPODINAMIYANING TA'SIRI //PRINCIPAL ISSUES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND MODERN EDUCATION. – 2023. – T. 2. – №. 6.
11. Usmonov S., Alisherjonova F. INSON TANASIDA BO'LADIGAN ELEKTR HODISALARI //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 4 Part 2. – С. 200-203.
12. Usmonov S., Isroilov S. CHAQALOQLARDA QORIN DAM BO'LIHNING SABABLARI, DAVOLASH USULLARI //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 4 Part 2. – С. 196-199.
13. Isroil o'g'li X. M., Abdusubxon o'g'li U. S. GIPERTONIYA KELIB CHIQISHI SABABLARI //INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE ON" MODERN EDUCATION: PROBLEMS AND SOLUTIONS". – 2023. – Т. 2. – №. 5.
14. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. BOLALARDA GASTROENTRITNING NAMOYON BO'LIHI //INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE ON" MODERN EDUCATION: PROBLEMS AND SOLUTIONS". – 2023. – Т. 2. – №. 5.
15. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. KAM HARAKATLIK NATIJASIDA KELIB CHIQADIGAN KASALLIKLARNI XALQ TABOBATI BILAN DAVOLASHNING TOP 10 TA USULI //SCIENCE AND PEDAGOGY IN THE MODERN WORLD: PROBLEMS AND SOLUTIONS. – 2023. – Т. 1. – №. 3.
16. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. GIPERTONIYA KASALLIGINI RIVOJLANISHINI OLDINI OLIHNING ENG YAXSHI USULLARI //SCIENCE AND PEDAGOGY IN THE MODERN WORLD: PROBLEMS AND SOLUTIONS. – 2023. – Т. 1. – №. 3.
17. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. QONNI SUYULTIRADIGAN TOP-10 MAHSULOT //SCIENCE AND PEDAGOGY IN THE MODERN WORLD: PROBLEMS AND SOLUTIONS. – 2023. – Т. 1. – №. 3.
18. Abdusubxon o'g'li U. S. ELEKTROMAGNIT MAYDONNING ORGANIZMGA TA'SIRI //SCIENCE AND INNOVATION IDEAS IN MODERN EDUCATION. – 2023. – Т. 1. – №. 2.
19. Abdusubxon o'g'li U. S. et al. KONDILOMA VIRUSLARINI DAVOLASHDA KRIOGEN TERAPIYA //PRINCIPAL ISSUES OF SCIENTIFIC RESEARCH AND MODERN EDUCATION. – 2023. – Т. 2. – №. 1.
20. Abdusubxon o'g'li U. S., Madaminovna M. F. TA'LIM JARAYONLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARNING TUTGAN O'RNI //International scientific-practical conference on" Modern education: problems and solutions". – 2022. – Т. 1. – №. 5.

21. Abdusubxon o'g'li U. S., Madaminovna M. F. FIZIKA FANINI KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA O'QITISHNING AHAMIYATI //E Conference Zone. – 2022. – C. 217-219.
22. Abdusubxon o'g'li U. S., Yusubjanovna A. M. YARIMO 'TKAZGICH MONOKRISTALINI O 'STIRISH //E Conference Zone. – 2022. – C. 33-34.
23. Abdusubxon o'g'li U. S. YURAK QON-TOMIR SISTEMASI KASALLIKLARI. MIOKARD INFAKTI PAYDO BO'LISH MEXANIZMI VA OLDINI OLISH CHORALARI //E Conference Zone. – 2022. – C. 227-228.